

O roli składni...

- Syntaksocentryzm: źródłem wszelkiej generatywności w języku jest składnia (reguły struktur frazowych)
- struktury głębokie (później: powierzchniowe) determinują reprezentację semantyczną
- struktury powierzchniowe determinują fonologię

Semantyka, umysł i poznanie

Ray Jackendoff (Tufts University)

- *Semantics and Cognition* (1976)
- *Semantic Structures* (1990)
- *Foundations of Language: Brain, Meaning, Grammar, Evolution* (2002)

Język to zjawisko mentalne
o charakterze obliczeniowym
realizowane przez mózg

Zadania lingwistyki

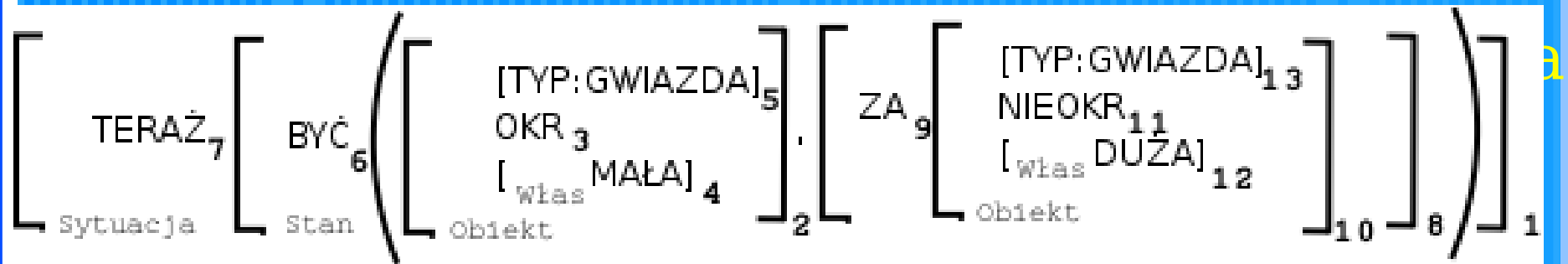
struktura zdania zorganizowana na przynajmniej 4 poziomach:

- fonologicznym
- syntaktycznym (gramatyka X-kreska [*X-bar*])
- semantycznym/pojęciowym
- przestrzennym

Każda adekwatna teoria lingwistyczna musi uwzględnić **przynajmniej** tak złożoną strukturę

Zadania lingwistyki

poziom semantyczny:

- składniki konceptualne i relacje pomiędzy nimi:
 - funkcyjno-argumentowa [_XF[_Y...],[_Z...]]
 - modyfikacja
- struktura przestrzenna: obraz sceny, którą zdanie opisuje (Johnson-Laird 1983)

Powiązania między strukturami

- nie zachodzą między pierwotnymi elementami każdej ze struktur:

[z] → (f) → V, terazn, 3 os. 1.poj. → (6, 7) →
Syt.: terazn., Stan: być

- jednostki wiązane na jednym poziomie nie są tymi samymi, które wiązane są na innym
- prostsze struktury na poziomach czy relacje?
- niezgodność między fonologią a semantyką:
Simpler Syntax Hypothesis

O strukturach

- struktury z rys.2 to nie jedynie wygodne opisy, ale model *czegoś* w umyśle użytkownika języka: **psychologiczna realność** struktur
- jest to mentalna **reprezentacja** zdania, ale:
- reprezentacja *czegoś* (zdania) dla **kogoś** (użytkownika):
 - świadomość struktur
 - *homunculus* w kartezyjskim teatrze (Dennett 1991)
- Searle (1980): jak wiążą się struktury ze światem?

O terminologii

- Fodor: kluczowe wyjaśnienie intencjonalności...
- ...czego Jackendoff chce się pozbyć, zatem
- reprezentacje – struktury poznawcze
- NP, Stan, b : elementy strukturalne (jednostki kognitywne)
- kodowanie informacji – dokonywanie rozróżnień
- umysł: poziom pośredni między nieświadomym Freuda a “mięsem” neurobiologów: funkcjonalna organizacja i funkcjonalna aktywność mózgu
- Co struktury z rys.2 mówią o neuronowej realizacji?

O pewnej metaforze

- standardowe rozumienie organizacji funkcjonalnej: sprzęt / oprogramowanie
- ograniczenia tej metafory:
- “programy” mentalne rozwijają się samoistnie (rozwój i uczenie się)
- mózg nie ma centralnego procesora
- “oprogramowanie” i “struktury danych” umysłu są ściśle związane z “sprzętem” (mózgiem)
- efekt: odkrycia dot. własności mózgu bardziej bezpośrednio wpływają na własności funkcjonalne

O roli semantyki...

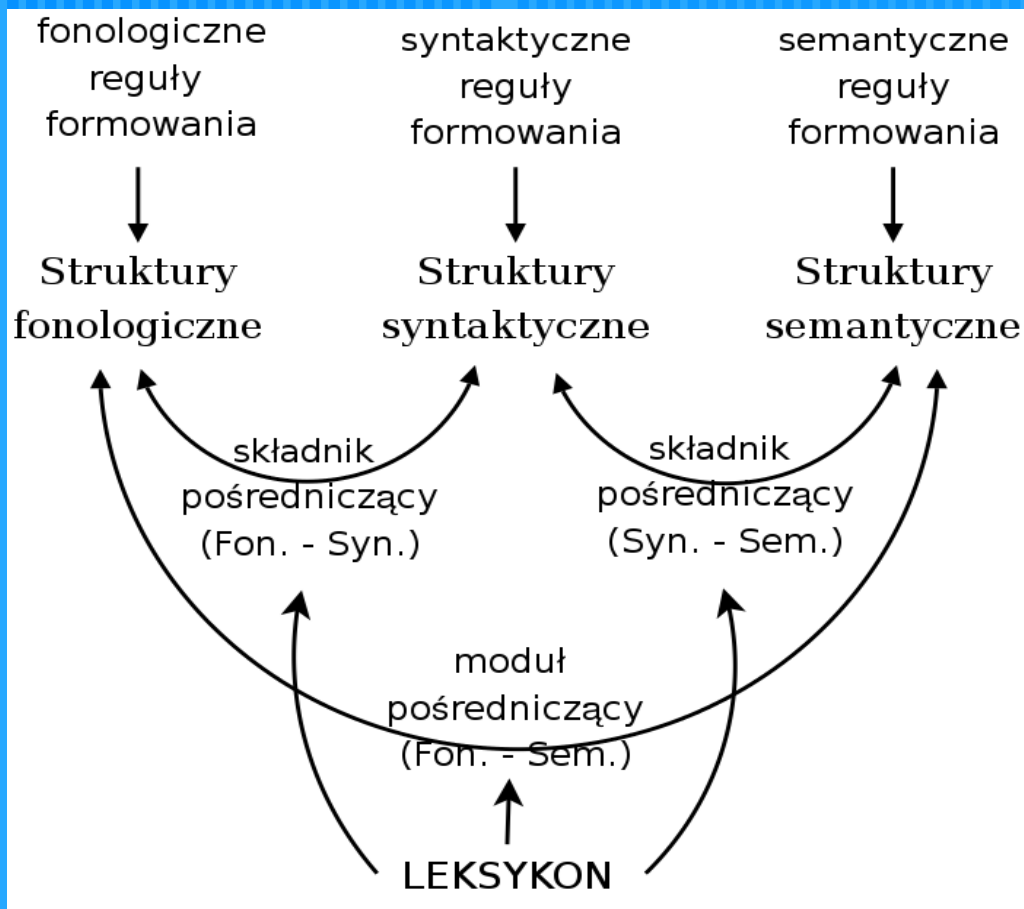
- semantyka jest organizacją tych myśli, które język może wyrazić
- myśli, jakie wyraża język są zorganizowane w postaci *struktury pojęciowej (SP)*
- SP to miejsce rozumienia wypowiedzi językowych w kontekście, z uwzględnieniem pragmatyki i “wiedzy o świecie”
- tu ma miejsce planowanie i wnioskowanie
- samodzielny system kombinatoryczny (indywidua, zdarzenia, predykaty, zmienne, kwantyfikator)

O teorii języka

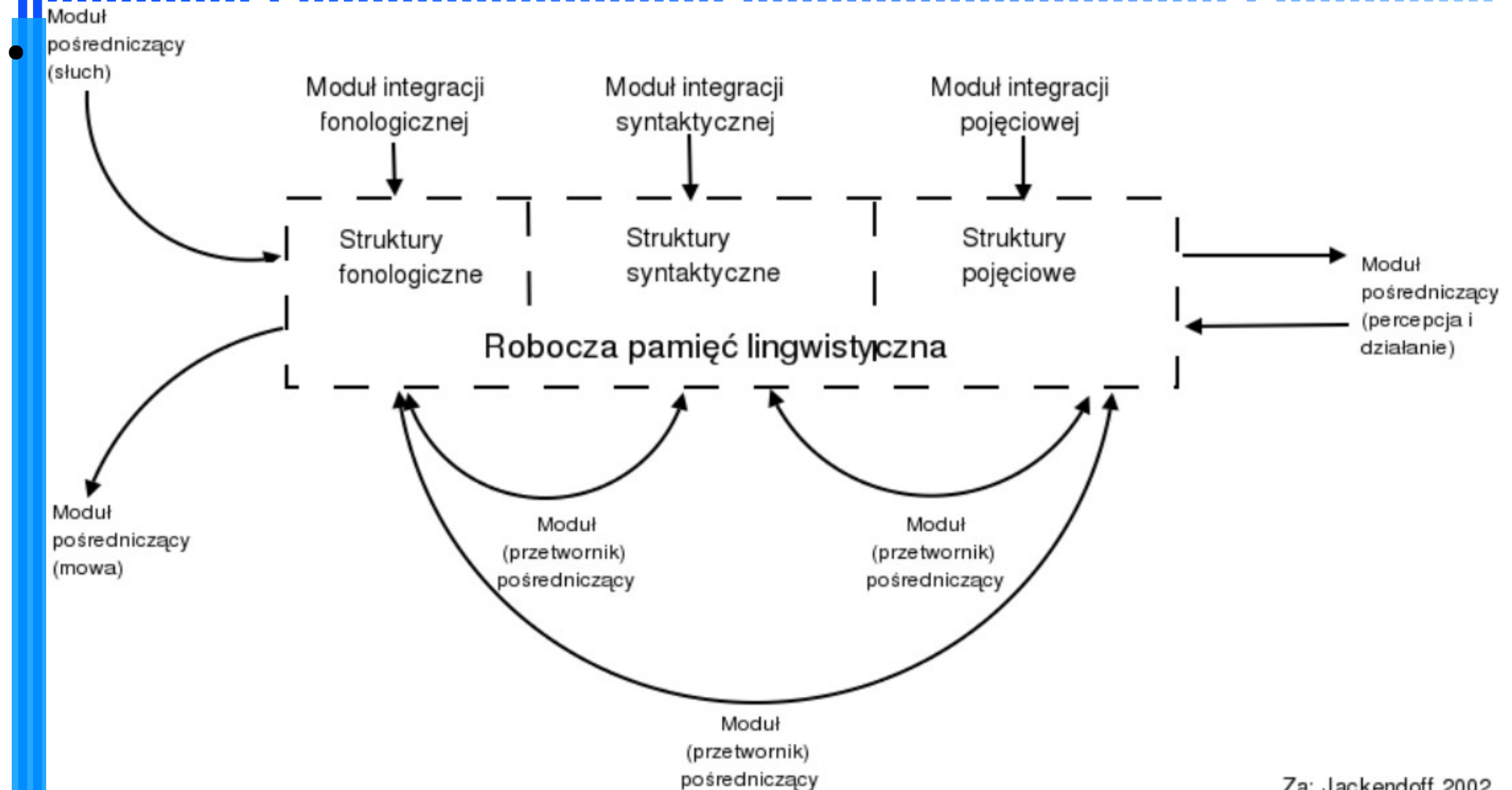
- Struktury postulowane w lingwistyce są “psychologicznie realne” (vs. instrumentalizm)
- struktury pojęciowe – nie muszą być świadome
- teoria **kompetencji**: funkcjonalna charakterystyka “struktur danych”
- teoria **performancji**: funkcjonalna charakterystyka wykorzystania tych struktur danych
- teoria **realizacji** neuronowej: realizacja w mózgu struktur danych i procesów na nich operujących

Model zdolności językowych

- Trójdzielna gramatyka równoległa (Jackendoff)

Model przetwarzania języka

Podójście generatywne czy kognitywne?

Gramatyka Uniwersalna (co twierdzi Chomsky?):

- *gramatyka jest wrodzona*: NIE! GU to prespecyfikacja w mózgu umożliwiająca naukę języka
- *wrodzona: obecna w momencie narodzin*: NIE! szerzej: charakterystyka, pojawiająca się w toku rozwoju organizmu (vs. nabyta)
- *Istnieje uniwersalna, wrodzona Struktura Głęboka*: NIE! może ale nie musi być uniwersalna; nie wyczerpuje GU
- *Struktura Głęboka koduje znaczenie języka*: NIE! Katz, Postal: SG nie jest znaczeniem, determinuje je

Dwa kierunki w językoznawstwie

- językoznawstwo autonomiczne – *rozszerzona teoria standardowa* oraz *teoria rzędu i wiązania* – przekonanie o prymacie składni
- językoznawstwo funkcjonalistyczne (kognitywne) – struktury językowe to kontinuum jednostek symbolicznych

Bibliografia i odnośniki

Culicover P, Jackendoff R., *Simpler Syntax*, New York: Oxford U.P., 2005.

Jackendoff R., *Foundations of Language: Brain, Meaning, Grammar, Evolution*, New York: Oxford UP, 2002.

Jackendoff R., *Semantics and Cognition*, 6th ed., Cambridge, Mass.: The MIT Press, 1993 (1983).

Modularność umysłu, Sz.Wróbel (red.), Kalisz-Poznań: WPA UAM, 2007.

The Role of Linguistics in Cognitive Science, "The Linguistic Review", vol.22, No2-4, 2005.

Bibliografia i odnośniki

Jackendoff R., Pinker S., *The faculty of language: What's special about it?*, "Cognition" 95, 201-236, 2005: [Artykuł \(doc\)](#)

Jackendoff R., Pinker S., *The Nature of the Language Faculty and its Implications for Evolution of Language* (Reply to Fitch, Hauser, & Chomsky), "Cognition" 97, 211-25, 2005: [Artykuł \(doc\)](#)

Jackendoff R., Culicover P., *The Simpler Syntax Hypothesis*, "Trends in Cognitive Sciences" 10, 413-18: [Artykuł \(pdf\)](#)

Jackendoff R., *A Parallel Architecture perspective on language processing*, "Brain Research", 1146, 2007, s. 2-22: [Artykuł \(pdf\)](#)

Jackendoff R., *Linguistics in cognitive science: The state of the art*, Ukaże się w "The Linguistic Review": [Draft artykułu \(pdf\)](#)

Więcej:

[Strona R. Jackendoffa](#)